

LUCIUS ANNAEUS SENECA

Thyestes

Přeložila Eva Stehlíková

Dramatis personae

STÍN TANTALA

FURIE

ATREUS, král Argu

SLUHA

THYESTES, Atreův bratr

TANTALUS, syn Thyestův

POSEL

THYESTUV DRUHÝ SYN /Plisthenes/ - nemá role

THYESTUV TŘETÍ SYN - nemá role

CHÓR argejských starců

Místo děje

Mykény, královský palác

První dějství

Stín Tantala, Furie

STÍN TANTALA

Kdo z bohů podsvětních mne táhne ven

ze sídla, kde každý pokrm utíká

před chtivostí mých žádostivých úst ?

Kdo z bohů Tantalovi ukázal,

zas místo, s nímž se pojí nenávisť ?

Je tu snad pro mně něco horšího

než žíznícímu žízeň vprostřed vod,

hlad pro toho, kdo věčně hladoví ?

Čeká tu balvan na má ramena,

co marně valí vzhůru Sisyfos,

nebo snad rychlé kolo, do něhož

mé ruce, nohy budou vpleteny,

nebo trest Tityův ? Mám v jeskyni

nakrmit vyhřezlými vnitřnostmi

?

roj černých ptáků a pak za noci
čekat, až maso za dne sežrané
zas naroste, a ležet připraven
jak tučné sousto pro ty příšery ?
Pro jaké zlo jsem zase předurčen ?
Ty přísný soudče stínů, jaký trest
máš pro mrtvé, co hodláš doplnit,
aby se bál i strašný Kerberos
a Acheron se děsem chvěl jak já ?
Jen pověz ! Přichází už potomstvo,
které se odváží, co nesvedl
před nimi nikdo, a tak způsobí
že budu vypadat jak nevinnost.
Je někde volné místo v podsvětí ?
Je jistě pro nás jako stvořené.
A dokud bude Pelopův dům stát,
bez práce nikdy Minos nebude.

lo

20

FURIE

Ty hnusný stíne, táhni pryč a nech
ten starý, bezbožný dům Furiím !
Nech bojovat meč s mečem, se zlem zlo.
Ať studu, zlobě chybí hranice,
a slepá vášeň mysl zastírá,
ať trvá rodičovská zběsilost
a příkoří ať dojde k potomkům,
ať z nenáviděného zločinu
se rodí zločin, jeden za druhým,
a roste, dokud existuje msta.
Ať vláda pyšné bratry opustí
a najde cestu zpátky k vyhnancům
a Štěstěna ať nikdy nepozná,
na kterou stranu se má přiklonit.
Ať z mocného je zase ubožák
a z ubožáka mocný stane se
a vlny náhod vládou zmítají.
Kdo kvůli zločinům byl vypuzen
i v nové vlasti bude zločincem
a bude nenáviděn od lidí
tak strašně, jak se nenávidí sám.
Pro zlobu není zakázáno nic :
vlastního bratra ať se bratr obává,
a syna otec, otce jeho syn,
ať děti strašnou smrtí zahynou
a horší potomci se narodí,
ať žena hrozí muži, chystá boj,
války se vedou v dálce za mořem
a vítězíci zpupná bezuzdnost,
nad rody panovníků vládnoucí,
zaplaví proudy krve celou zem.

30

40

At' se dům bratrů smilstvem zaplní,
at' zhyne právo, zákon, důvěra.
At' nejsou ušetřena nebesa -
proč by se hvězdy měly třpytit dál
a jejich záři obdivovat svět ? 50
At' zčerná noc a spadne s nebe den !
Pomíchej vraždy, smrt a nenávisť
a naplň jimi dům až po okraj !
S radostí zdobte dveře, sloupoví,
at' se tu zazelená vavřínem
a záře ohňů příchod oslaví :
chystá se zločin v thráckém stylu,
jenomže bude zmnohonásoben.
Tak pročpak váhá strýc ? Co Thyestes ?
Jak svoje děti asi opláče ?
At' na ohni se voda zapění
a rozkrájené maso vaří se,
zatímco oheň otců znectí krev. 60
At' hostina už začne konečně !
Pro tebe není tu nic nového.
Dávám ti volno, můžeš klidně jíst,
je tady víno s krví smíšené...
Až uvidíš, co jsem tu připravil
nejspíše utečeš. Kam prcháš ? Stůj !

STÍN TANTALA

Utíkám zpátky k řekám, k bažinám,
ke stromům obtíženým ovocem,
jež uhýbají před touhou mých úst.
Mé vyhnanství mne čeká, já chci zpět, 70
dovol mi vrátit se a jestli snad
zdám se ti dosud málo potrestán,
vždyť je tu ještě Flegethon :
proud žhoucí lávy at' mne obtéká !
Slyšte hlas Tantala, jež spěchá k vám,
vy všichni odsouzení snášet trest,
vy všichni, kteří v rokli ležíte
a bojíte se spadlých balvanů,
vy všichni spoutaní, co máte strach
z tlam lačných lvů a z šiků Furií,
a z pochodní, jež chcete oddálit
od napůl seškvařené pokožky, 80
věřte mi, já to vskutku dobře vím :
milujte svůj trest ! Kdy mi dovolíš,
ze světa nahoře se vrátit zpět ?

FURIE

Nejdříve uveď v zmatek tenhle dům,
do krutých srdcí zasej nenávisť
a zničující touhu po boji.

STÍN TANTALA

Nemám být trestem, mám jen snášet trest
a ty mne posíláš jak horký dech
par tryskajících z trhlin země ven,
nebo jak mor, co šíří nákazu,
abych své vnuky přiměl k zločinu. 90
Veliký otče bohů, otče můj,
ačkoli se to jistě nesluší,
když udělil jsi trest tak nesmírný
mé žvanivosti, já mlčet nemohu. ?
Musím vás varovat, mí potomci :
své ruce neztřísněte vraždami,
oltáře bohů neposkvrňte zlem !
Budu tu stát a bránit zločinu.
Proč hrozíš bičem z hadů spleteným
a budíš strašný hlad v mých útrokách ?
Mé srdce žízni žhne a vnitřnosti
požírá plamen ničivý ... Už jdu ! 100

FURIE

Po celém domě tuhle zuřivost
teď musíš roznést. Správně ! Výborně !
Ať žízni po své krvi navzájem !
Vidíš ? Dům cítí, že jsi přišel ty
a před tvým zlořečeným dotykem
se třese hrůzou. Už to stačí ! Dost !
A teď se do podsvětní jeskyně
a ke své řece navrať zase zpět !
Země je smutná, tíží ji tvůj krok,
řeky se vracejí zpět k pramenům
a jejich břehy zejí prázdnotou,
když žhavý vítr honí řídký mrak.
Zbělely všechny stromy v zahradách
a z nahých větví spadl na zem plod, 110
a břehy Isthmu, do nichž ze dvou stran
vlnami bije moře zpěněné,
jež rozděluje jenom úzký pruh,
slyšely zdaleka ten temný zvuk.
Lernejské jezero se ztratilo,
a vysychá už pramen Inachu,
posvátný Alfeios je bez svých vln,
Kithairon pne svůj hřeben do výše,
však není na něm stopy po sněhu,
a ve vznešeném Argu mají strach
z pradávne žízně, kterou poznali.
Už ani Slunce nemá potuchy, 120
jestli má přitáhnout své otěže
a nutit den, co zmírá, aby šel.

Ch ó r

Jestliže někdo z bohů Argos miluje
a Pisu proslavenou jízdou spřežení,
jestliže někdo z bohů miluje Isthmos
a přístavy na obou stranách korintské šíje,
jestliže miluje sních na hřebenech hor,
jež za tuhé zimy navršíl severák
a pasát rozpustí plavcům do plachet,
a dojíká jej třpytným ledem Alfeios
co stal se slavným díky olympijským hrám, 130
ať tento bůj svou laskavostí znemožní,
aby se zločin vracel jako příboj zpět,
aby vnuk horší děda nastoupil
a zločin předků zalíbil se potomkům.
Ať žíznavý Tantalus a jeho plémě
konečně odhodí svou slepou zuřivost !
Už dost : to není právo, to je bezpráví.

Oinomaiův zrádce, vozataj Myrtilos
utonul v moři, jež nese jeho jméno. 140
Zradil ho Pelops, nový vládce v Elidě -
ten příběh zná každý ionský námořník.
Pelops zas kdysi v dětství běžel vstříc otci
a místo polibku stihl jej otcův meč.
To tys jej, Tantale, bezbožně srazil,
tvá pravice ho rozčtvrtila zákeřně,
když hostinu jsi připravoval pro bohy.
Po tomto jídle je věčná žízeň a hlad -
takže jsi dostal, Tantale, správný trest.

Ted' stojí Tantalus, znaven a hladový,
nad hlavou provinilou visí mu pokrmy,
prchají před ním víc než před harpyjemi. !!!!
S suměním ze všech stran se natahuje strom
a větve zkřivené pod tíhou ovoce
nabízí, šálí žádostivost jeho úst !!!!
A Tantalus, tolikrát obelstěný,
zavírá pevně oči, tiskne rty k sobě, 160
za zuby zaťatými vězní věčný hlad.

Tehdy strom znovu nabízí svoje bohatství,
lahodné plody klesají na dosah ruky
a stinné útočiště láká Tantara,
jehož hlad nutí pozdvihnout k plodům ruce.
Když už je natáhne a málem má plné dlaně,
žeň úrody zase uprchne rychle pryč

a potom ho sužuje žízeň horší než hlad.
Krev se mu vaří, pochodeň plane v žilách,
ubožák stojí, marně se pokouší srkat
ústý plynoucí vodu, která uniká,
proud prchá vyschlým řečištěm před Tantalem,
jenž pije z hluboké brázdy už jenom prach.

170

D r u h é d ě j s t v í

Atreus, sluha

ATREUS

Jsi lenoch, slaboch, zbabělec, ba víc,
jsi tyran a žiješ nepomstěný,
a to je urážka všech urážek.

Lest bratrova a tolik zločinů,
veškeré právo podupáno v prach,
a ty tu lkáš a říkáš tomu hněv !
Celý svět měl by tvojí zbraní hřmít,
na západ, na východ by měla plout
tvá loďstva, města, pole ohněm plát
a nahé meče blýskat ze všech stran.

180

Ať duní pod kopyty zem,
ať tvrze vztyčené na hřbetech hor,
ať lesy nepřítelů neskryjí,
polnice války ať zní pustým městem
a kdokoli by chránit, schovat chtěl
tu hlavu, kterou nenávidí král,
ať je mu strašlivá smrt odměnou.

190

Ať se hned zřítí tento mocný dům
a pohrbí moje tělo v sutinách,
jen když můj bratr zhyne též !
Vzmuž se a učiň, k čemu žádný čas
nekývne, co však nikdy nesmlčí.
Atree, napni všechnu odvahu
a spáchej zločin krutý, krvavý,
který ti bratr bude závidět.
Když nezvítězíš, zločin neztrestáš.
Je pomsta, kterou bych ho překonal ?
Byl někdy pokořen ? A věděl snad,
jak má žít uměřeně v šťastných dnech,
jak neštěstí nést s klidem ? Já ho znám !
Má nepoučitelnou povahu.
Nedá se ohnout, dá se přelomit.
Dřív než se sebere a připraví,
hleď zaútočit. Jinak prohraješ.
Buď zabije mne nebo zahyne.
Zločin je uprostřed. Kdo se ho chopí ?

SLUHA

Nemáš strach z veřejného mínění ?

ATREUS

Vládci je vždycky prospěšné,
že skutky pána musí jeho lid
nejenom snášet, taky velebit.

SLUHA

Týž strach, co nutí k chvále, rodí zášť,
a vládce, který chce být v skutku ctěn,
dá na řeč srdce, jazyk neslyší.

210

ATREUS

Jen obyčejný člověk často ví,
jak chutná pravá pocta. Vládce zná
jen klam. Ať chtějí to, co nechtějí!

SLUHA

Král má chtít jen to, co je poctivé,
tím všechny k poctivosti zaváže.

ATREUS

Kde král je svázán ohledy, tam trůn
si pevně nestojí.

SLUHA

Je vratký trůn,
kde chybí ohledy, kde není ctěn
dobrý mrav, právo, zbožnost skutečná.

ATREUS

Skutečná zbožnost, právo, dobrý mrav
patří jen do soukromí. Ať jde král,
kam chce on sám.

SLUHA

Však škodit bratrovi,
i když je špatný, to je přece hřích !

ATREUS

Co se tu jeví jako bezpráví,
to z mého hlediska je správná věc.
Co nepošpinil svými zločiny ?
Mou ženu zneuctil a odvedl,
mé království mi jako zloděj vzal.
Lstí ukradl mi starobylý znak
mé vlády, můj dům rozvrátil svou lstí.
Je v Pelopových stájích vzácný kus,

220

tajemný beran, mocný stáda pán.
Má přebohaté rouno ze zlata
a z toho rouna noví vládcové
našeho rodu zlatí svoje žezlo.
Kdo vlastní toho berana, má moc
a štěstěna ho provází svou přízní.
Je posvátný, a tak se pase sám
na louce, kterou uzavírá důkladně
kamenný val. Tam je beran v bezpečí.
Thyestes mi ho věrolomně vzal
a moje žena mu v tom pomohla !
A tady vzalo původ všechno zlo.
Jak exulant jsem vlastním královstvím
bloudil pln úzkosti a žádná část
mé rodiny si nebyla už jista :
Dům nemocen a žena svedena,
má vláda zpochybněna, děti též,
jen jedno jisté - bratr nepřítel.
Proč váháš ? Vzmuž se ! Začni konečně !
Vzpomeň si na Tantalá, Pelopa !
Mé ruce, tady hledejte svůj vzor!
Porad', jak zabít toho proklatce !

230

240

SLUHA

Té duši mečem východ otevři !

ATREUS

Ty mluvíš o konci, já žádám trest.
Takhle ať trestá jenom mírný král.
U mne si musí vysloužit svou smrt.

SLUHA

Což tebou žádná zbožnost nepohne ?

ATREUS

Zbožnosti ! Táhni z mého domu, ven,
jestli jsi tady vůbec bydlela ...
Jen ať sem vtrhne smečka Furií,
Svár s Eryniemi a Megara
šílená, v každé ruce pochodeň.
Požár v mé duši ještě málo žhne,
Měl bych snad větší zločin přiložit ?

250

SLUHA

Šílenče ! Co to bude nového ?

ATREUS

Nic, co obyčejná bolest unese.
Já nepohrdnu žádným zločinem
a žádný zločin nebude mi dost.

SLUHA
Meč ?

ATREUS
Málo.

SLUHA
Oheň ?

ATREUS
Pořád nemám dost.

SLUHA
Co bude tvój zbraní ?

ATREUS
Thyestes,
on sám !

SLUHA
To zlo je větší nežli hněv !

ATREUS
To je. Mé srdce svírá nepokoj. 260
Ženu se, nevím kam, a nevím proč.
Je slyšet hukot někde v hloubi země,
z čistého nebe hřmí a celý dům
se chvěje, jak by se měl zřítit.
Larové v děsu odvracejí tvář.
Ať se to stane, ať se stane zlo,
kterého se tak, bozi, bojíte !

SLUHA
Co zase připravuješ, Atree ?

ATREUS
Cosi se vzdouvá v mojí duši,
cosi, co větší je a hroznější,
než dovoluje běžný lidský mrav,
nutí mé líné ruce k zločinu.
Sám nevím, co to bude. Je to věc
dojista velkolepá. Už to mám !
Toho se, duše, přidrž. Ten čin 270
je hoden Thyesta a Atrea.
Tak jenom do toho a oba dva !
Tereův domov viděl hostinu
příšernou. To byl zločin nesmírný...
Má jenom jednu chybu : už se stal.
Jen větší zločin utiší můj žal.

Prokne a Filomelo, moje pře
je stejná jako vaše, ved'te mne,
držte mou ruku, buďte se mnou teď.
Ať s rozkoší, ať s chutí děti své
sám otec rozsápe a maso sní.
Výborně, líp než dobře, přesně tak !
Ale kde je ? Proč mám být nevinný
tak dlouho ? Obraz téhle vraždy mám
už před očima nakreslen jak živý :
v otcových ústech vlastní siroba ...
Co se zas bojíš ? Chceš snad ustoupit ?
Odvahu ! Dej se do toho ! Ne ty,
sám udělá to, co je nejhorší.

280

????

SLUHA

Jakou lstí chceš ho lapit do tenat ?
Vždyť má nás všechny za nepřátele !

ATREUS

Nikdo ho nechytí, když nebude
chtít chytit nás. Chce přece království !
S tou nadějí vstříc bleskům vydá se,
s tou nadějí i vír moře překoná
a dá se zlákat písky Lybie,
s tou nadějí na bratra pohlédne,
a to je ze všech zel to nejhorší.

290

SLUHA

Kdo dokáže mu vnuknout důvěru
v chystaný mír a komu uvěří ?

ATREUS

Je bezectný - a v tom je naděje.
Mí synové mu zprávu donesou :
Ať bludný vyhnanec se vrátí zpět
a smění svoji nouzi za vládu,
ať se mnou na trůn v Argu usedne !
Jestliže tvrdošíjný Thyestes
pohrdne, jeho děti, bezelstné
a unavené, snadno podlehnou.
Na jedné straně touha po moci
na druhé bída se zlou nuzotou -
pak může selhat i muž zkušený.

300

SLUHA

Čas otupil hrot jeho trampotám.

ATREUS

Mýlíš se. Hořkost z křivdy narůstá,
ta lehce přijde, těžko odchází.

SLUHA

Svěř jiným sluhům smutné poselství.
Mladíci každou špatnost pochytí
a obrátí pak proti otci to,
co je teď nutíš strýci udělat.
Žák stojí často proti mistrovi.

310

ATREUS

Ty, které lest a zločin neznají,
poučí trůn. Máš strach, že budou zlí ?
Už se tak zrodili a to, co máš
za kruté, drsné, příliš bezbožné,
to možná chystá bratr proti nám.

SLUHA

Vědí tvé děti, jakou chystáš past ?

ATREUS

Neumí držet jazyk za zuby,
mohli by snadno prozradit můj plán.
Mlčení učí tvrdá zkušenost.

SLUHA

Chceš oklamat ty, kterým svěříš klam ?

320

ATREUS

Ano. Chci, aby byli bez viny.
Proč bych je potřeboval k zločinu ?
Stačím si sám. Má zášť je moje věc.
Atree, to je zlé ! Chceš ustoupit ?
Když šetříš svoje děti, šetříš pak
i děti Thyestovy. Ať můj syn
je svědkem činu s plným vědomím
a jeho bratr sdílí naši lest.
Tak odhalí se nejlíp jejich původ.
Jestliže odmítnou mou mstu a boj
a budou křičet, že je jejich strýc,
jsou jeho dětmi. To je dobrý plán !
Záměry vyjdou často najevo
nechtěně - prozradí je třeba tvář
svým ruměncem. Ať neví radši nic !
Ty před nimi můj záměr dobře skryj !

330

SLUHA

Netřeba ztrácet slov. Má povinnost
i strach - však povinnost, ta především -
má ústa zamykají na zámek.

C h ó r

Vy blázni, proč se honíte,
krví a zločinem se brodíte
za vidinou trůnu.
Kdo z vás, vy chtiví moci, ví,
kde leží pravé království ?

Krále nedělá králem bohatství,
ani klenoty se vzácným šatem,
ani královská koruna na hlavě,
ani palác svítící zlatem.
Králem je ten, kdo nezná strach,
kdo neví, co je ctižádost, 350

kdo netouží po přízni davu,
ten, kdo je nenávisti prost,
ten, koho nikdy neoslní
poklady, které západ ukrývá,
koryto Tagu plné písku,
v němž vlna zlato omývá,
či žhavá Lybie se svým obilím,
kdo bez bázně zůstane nepokořen,
zatímco blesky se křížují 360
a vichřice smršť vln z moře
unáší a vrhá do úžin Adrie,
koho nezlekne vržené kopí,
ani meč z kalené ocele,
kdo s jistotou dokáže rád
kráčet vstříc osudu, smrti,
a nad vřavou davu klidně stát.

Kdyby se sešli králové,
co vládnou nad vodami 370
a krví zbarvili Rudé moře

pro břehy poseté drahokamy,
co stepní kmeny zkrotili
a dokázali v horách, v polích
vzdorovat hordám Sarmatů,
Serům /ať už jsou odkudkoli
a jejich hedvábí je zdobí/,
co našli dost síly,
aby se dali na pochod
a zamrzlý Dunaj pokořili -
nikdo z nich neví snad 380
co to znamená kralovat.

K pravému kralování
netřeba koní, mečů šik,
ba ani kopí, co na útěku
zbaběle metá bojovník,

natož pak katapultů
před jejichž střelou obránci
za zdmi opevněných měst
zůstávají bez šancí.
Král je, kdo nezná strach,
kdo nemá žádná přání -
potom si může každý dopřát
takové kralování.

390

Nechám moc těm, co chtějí
na kluzké ploše žít,
já nepřeju si nic,
mně stačí sladký klid.
Není mi třeba postavení,
o slávu neprosím se ani,
jen ať můj život uplyne,
stáhnou se do ústraní
a v blaženém odpočinku
dočkám se konce svých dní
a zemřu jako stařec
každému neznámý.
Smrt má tvář děsivou
pro toho, kdo znám všem,
sám sobě však zůstal
do smrti cizincem.

400

Třetí dějství.
Thyestes, Tantalus, Atreus

THYESTES

Má vytoužená střecho otcovská,
ty poklade mé rodné Argolidy,
bohové vlasti - pakli vůbec jste,
po vás jsem toužil jako vyhnanec.
Jste pro chudáka poklad největší.
Teď vás mám zase před očima
posvátné hradby, ozdobu města,
již zbudovaly ruce Kyklópů
/to by sám člověk nikdy nesvedl/,
vy stadiony, kde jsem jako hoch
nejednou dobyl slavné vítězství
a čestný vavříin pro Pelopův vůz !
Tehdy mi běžel celý Argos vstříc,
tehdy mi běžel vstříc i Atreus,
i on tam byl ! Měl bych spíš vzpomínat,
jak utíkal jsem do lesů a hor,
a se zvěří žil jako divá zvěř.

410

A tebe že by oslepila moc
svou falší blýskavou ? Jsi slavný dost.
Pozoruj nejen dar, hled' na dárce.
Dokázal jsem být šťastný, plný sil
i tehdy, když už jiní nemohli,
teď zase naopak mne zalil strach
a moje duše velí tělu : Zpět !
Proti mé vůli jdou mé nohy dál.

420

SYN

Co se to děje ? Otec váhavě
jde, otáčí se, neví, kudy kam.

THYESTES

Řešení přece je tak nasnadě.
Proč váháš, proč se trápíš, duše má ?
Nejistým věcem toužíš uvěřit :
moci a bratrovi. A nebo snad
se bojíš toho, cos už zažil ?
Zas někam prchat, zas žít v trampotách ...
Lepší je zůstat pořád žebrákem.

SYN

Sotva jsi, otče, zahlédl svou vlast,
chceš se dát na útěk. Tak řekni proč ?
Proč tvoje srdce dobro odmítá ?
Máš zase bratra, už se nezlobí
a chce se s tebou dělit o vládu.
Spojuje vjedno naši rodinu
a tobě vrací tebe samého.

430

THYESTES

Nevím, co odpovědět na tvé Proč ?
Není se čeho bát a já mám strach,
chci jít a nohy odmítají nést
kolena třesoucí se pode mnou.
Jak loď, již k cíli nese plachtoví
a vlnobití vrací zase zpět,
ani já nedokážu jít, kam chci.

SYN

Přemož, co překáží a brání ti
a pohled', jaká čeká odměna :
Čeká tě moc.

440

THYESTES

Čeká mne jenom smrt.

SYN

Vláda má cenu -

THYESTES

Ta je nicotná,
když o ni nestojíš.

SYN

Tak ji nech nám !

THYESTES

Trůn není dosti velký pro oba.

SYN

Vybrat si bídu, když ti kyne moc ?

THYESTES

Slova jsou jenom faleš, pozlátko.

Z velkých jde líbivost, z drsných zas děs.

Když jsem byl mocný, pořád jsem se bál,
děsil mne dokonce i vlastní meč.

Nikomu nepřekážet, na zemi

ležet a z ruky do úst klidně jíst !

450

Taková blaženost ! Zlo nevchází
pod chudou střechu, nezná chudý stůl,
jenom jed potřebuje zlatou číš.

Já vím, co mluvím, věř mi, synáčku.

Zlost štěstěny je víc než její přízeň.

Já nemám na vysoké hoře dům,
který by děsil ponížený lid.

Z mých stropů neblýská se slonní kost,
před mojí ložnicí stráž nestojí.

Nevlastním lodi na lovení ryb,

460

necpu si teřich z daní občanů,
daleký východ pro mne nesklízí.

Nikdo mne neuctívá kadidlem,
mým oltářům je pánem Jupiter.

Mé střechy nepyšní se zahradou,
bazény s horkou vodou nemá dům.

Netrávím spánkem den a bděním noc,
které by vládce vína kraloval.

Nemám se koho bát a jsem si jist,
v mém malém domě vládne velký klid.

Mé království je prostor bez hranic -
naučil jsem se bez království žít.

470

SYN

Bůh rozhoduje - ty se nesmíš hnát
za mocí, ani nesmíš odmítat.

Tvůj bratr Atreus ti chce dát trůn !

THYESTES

Dát ? Z toho čiší strach. Vždyť to je past !

SYN

Bratrská láska vrací se i tam,
odkud se ztratila - a zbožnost též.

THYESTES

Chceš říci, že mne bratr miluje ?
Dřív dravý příboj zkropí Velký vůz
a usne u sicilských skalisek,
z ionského moře bude žírná pláň
a světlem ozáří zem černá noc.
Dřív oheň spřátelí se s vodami,
oceán s vichrem, se životem smrt.

480

SYN

Jaké se bojíš pasti ?

THYESTES

Vše je past.

Jak bych měl meze strachu stanovit ?
Má stejnou moc - i stejnou nenávisť.

??

SYN

Čeho se obáváš ?

THYESTES

Sám ničeho,
to kvůli vám se bojím Atrea.

SYN

Bojíš se, že tě bratr oklame ?

THYESTES

Jsmo v pasti. Teď už není čas se bát.
Tak pojďme. Ty má slova pamatuj :
Vy jste mí vůdci, já jdu za vámi.

SYN

Věřím, že bozi shlédnou laskavě
na naše záměry. Pojď, neváhej !

490

ATREUS

Zvěř v nastražených sítích uvízla.
Je tady. A s ním i jeho potomstvo,
které tak nenávidím. Jsem v cíli :
mám ve svých rukou bratra Thyesta,
mám ve svých rukou jeho, vše, co má !
Stěží svou bolest zkrátím, stěží dám
otěže svojí hroznou bolestí.
Tak slídí lovecký pes z Umbrie
po zvěři, spoután dlouhým vodítkem

??

po cestách běží s nosem u země,
poslouchá tiše, bloudí čumákem,
dokud mu nevstoupí pach do nozder.

500

A když je úlovek už na dosah,
napíná šíji a chce utéci
psovodu, kňučí, štěká na pána.
Těžko ho udržet, když cítí krev
a přece nesmíme ho pustit ...
Podívej na něj : Jaká hrozná tvář !
Vous ohyzdný a neostříhaný,
vlas špinavý ... Teď vyplním svůj slib !
Thyeste, bratře, tebe vidím rád !
Už dlouho toužím po tvém objetí !
Ať bylo mezi námi cokoli,
už je to pryč a od dnešního dne
vyžeňme nenávist a ctěme jen
zbožnost a naše pouta pokrevní.

510

THYESTES

Tos neměl! Chtěl jsem všechno omlouvat,
ale teď doznávám se, Atree,
doznávám, že jsem velkým viníkem.
Má vina roste tvou zbožností.
Být shledán vinným před bratrem
tak dobrým, to už je vina vin.
Zbývá mi plakat. Hle, jsem prosebník,
já, který nikdy prosit nemusil :
jak nádor vyřízněme z duše hněv
a tyhle děti nevinné ať jsou
rukojmím naší důvěry.

520

ATREUS

Dej pryč
ty ruce od mých kolen ! Na mou hrud' !
Vy taky, chlupci, obejměte mne !
Jste starcům oporou. Ty ušetři
můj zrak a shod' ten zašpiněný šat.
Vezmi si stejný jako nosím já
a k němu přijmi vlády polovic.
Jen ber ! Je pro mne velkou ctí
bratrovi jeho práva navracet.
Mít moc je náhoda, však dát ji - ctnost.

THYESTES

Ať bohové tě za to odmění.
Mé hlavě špinavé by neslušel
královský diadém a nešťastná
má ruka stěží žezlo unese.
Dovol mi skrýt se v davu uprostřed.

530

ATREUS

V království je dost místa pro oba.

THYESTES

Cokoli je tu mé, je, bratře, tvé.

ATREUS

Kdo odmítne proud darů Štěstěny ?

THYESTES

Kdo ví, jak snadno všechno odteče.

ATREUS

Chci se hrát ve tvé slávě. Necháš mne ?

THYESTES

Ty svojí slávu přece máš. Co já ?

Já musím prostě vládu odmítnout.

540

ATREUS

Ani já nechci vládnout bez tebe.

THYESTES

Přijímám tedy jméno, nikoli však trůn.

Já, naše zbraně, právo - vše je tvé.

ATREUS

Dopřej své hlavě břímě koruny.

Já obětuji bohům, splním slib.

C h ó r

Kdopak by tomu věřil ? Král Atreus

nezkrotitelný, zášti a hněvu pln,

na bratra hledí a váhá ohromen.

Na světě není síla nad lásku.

U cizích lidí může spor věčně plát,

kdo miloval, milovat nepřestane.

Když z přetěžkých důvodů povstane hněv,

zpretrhá přátelství, zatroubí k válce,

když pokyne k boji zuřivý Mars,

co po čerstvé krvi napořád touží,

zazvoní otěže lehké jízdy,

vzrušené meče se všude zatřpytí.

Tehdy jen láska přemůže zbraně,

donutí soupeře podat si ruce.

Kterýpak z bohů v takovém zmatku

nastolil klid ? Vždyť před chvílí Mykény

řinčely zbraněmi občanské války,

pobledlé matky tiskly své syny,
ženy s úzkostí hleděly na muže
stojící ve zbrani, tisknouce vzdorně
rukojeť meče, jenž v míru zrezivěl.
Každý se snažil opravit hradby,
upevnit věže zvětšelé časem,
uzavřít brány závorou z kovu.
Na stráži bděli v úzkostné noci,
strachem se chvěli, neboť strach z války
je totiž hroznější než válka sama.
Je konec divokým válečným hrozbám,
utichl trubek pochmurný ryk,
umkl hlahol vojenských rohů :
teď do šťastné obce zavítal mír.

570

Když severák bičuje mořskou pláň
a vzdouvá z hloubky příboje vln
hučících v jeskyni, kde žije Scylla,
lodníci v přístavu bojí se vod,
jež Charybda hltá a zase dává,
divoký Kyklop sedící v kráteru
ohnivé Etny bojí se Neptuna -
trne, že vlny, které se vzednou,
uhasí oheň ve věčných výhních,
zatímco Ithaka chvěje se v hloubi
a ubohý Laertes začne se chvět,
že jeho ostrov pod vodou zmizí.
Pak síly větru docela ochabnou,
ulehne moře nad rybník mírnější.
Lodě se bály vysokou přídí
krájet přívaly vod - teď vlnách
hrají si čluny, plachty se běhají
a nikdy nespočteš plovoucí hejna
na místech, kde ještě před chvílí
v strašlivé bouři chvěly se Kyklady.

580

až sem opraven chór

Všeho jen do času - bolest a rozkoš
stále se střídají. Rozkoš je kratší.
Nejvyšší v nejnižší mění se hned.
Ten, který nosil diadém na skrání,
u jehož nohou třásli se poražení,
na jehož pokyn skládali zbraně
Médi a Indové, sídlící jižněji,
Dahové hrozící svou jízdou Parthům,
ten teď drží úzkostně žezlo a hádá,
co mu čas přinese a nejistě hledí
do budoucí doby, která vše mění.

600

Vy, kterým dal vládce moře a země
veliké právo nad životem a smrtí,

odložte nadutost a pyšný vzhled.
Vším, proč se vás ti slabší bojí,
vám hrozí větší pán nežli jste vy -
musíte svoji moc podřídít jemu.
Koho den ráno uvidí ve slávě,
toho týž večer uvidí na kolenou.
Ať nikdo příliš nevěří štěstí,
ať nikdo v neštěstí neztrácí naději.
Přadlena osudu zlo s dobrem mísí,
Štěstěnu nenechá stát a osudem točí.
Nemysli nikdo, že bozi ti přejí,
nechtěj si slibovat radostné příští:
Spěcháme zbytečně - jsme v rukou boha,
ten sám s námi krouží.

610

620

Č t v r t é d ě j s t v í
Posel, chór

POSEL

Kéž by mne větrný vír vyzdvihl
až kamsi do oblak a obalil
černavým mrakem, abych neviděl
ten hrozný zločin. Dome Pelopův
jsi domem Tantalovým. Styď se, styď !

CHÓR

Jakou nám neseš, posle, novinu ?

POSEL

V jakém jsem kraji ? V Argu ? Ve Spartě
kde září zbožný Kastor s Poluxem ?
Či v Korintě, kde dvojí mořský chřtán
zem hltá ? Na Istrijských planinách,
na nichž se honí diví Alani ?
V Hyrkánské zemi, kterou kryje sníh,
Nebo snad u nomádů v Skythii ?
Kde znají zločin, nad nímž strne stud ?

630

CHÓR

Ať je to, co chce, musíš nám to říct.

POSEL

Nejprv se musí duše utiшит
a tělo ztuhlé strachem uvolnit.
Ten hrůzný obraz nechce odejít !
Neste mne pryč, vy bouře šílenství,
neste mne tam, kde uchvátaný den
skončí svou pouť !

CHÓR

Ty jenom tížíš nás
tou nejistotou. Řekni, proč máš strach ?
Oznam nám původce ! Ne, nechci znát
KDO, já se ptám : KDO Z NICH ? Tak rychle mluv ! 640

POSEL

Palác je vysoký a jeho věž
na jižní straně jako horský hřbet
ční nad městem a vyhrožuje všem,
co by se chtěli králům protivit.
Pod střechou obrovského paláce
je velká síň, kam může veřejnost
vstoupit a obdivovat sloupoví
jež vzosně nese pozlacený strop.
Odtud je cesta k dalším prostorám.

Ve středu paláce je mnoho míst
tajemných : je tu úval hluboký
a v něm se skrývá starobylý háj,
jenž sadařův nůž nikdy nepoznal.
Stín místu dává svída, cypřiš, tis,
však nad nimi je králem starý dub,
který svou výškou háji vévodí.

Tady si vládci věšteb žádali
a tady pomoc vyhledávali,
když strachem nevěděli kudy kam.

Visí tu dary : zvučná polnice
i trosky vozů, kořist Myrtila,
ta kola, jež by nezvítězila,
kdyby se neuvolnil zákolník,
a památky všech dalších zločinů :
lup z války - Pelopova tiara,
barbarská čapka pestrobarevná,
svědectví někdejšího triumfu.

Ve smutném stínu pramen vytéká
a líně končí v černé bažině,
tak odporný, jak zřídlo Styxu,
při kterém přísahají bohové.

Za temných nocí prý tu hájem zní
kvílení strašných pánů podsvětí,
v cinkotu pout je slyšet úpění
duchů a ze všech děsů, které znáš,
na tomto místě potkáš kdekterý.

Pradávní mrtví z hrobů vstávají
a bloudí kolkolem a příšery,
strašnější než se v bájích vypráví,
se prodírají ven a celý les
plápolá plameny a stromy zas
bez ohně začínají náhle plát
Háj ozývá se trojím štěkotem,

obludy pronikají do domu,
který i za dne rozechvívá strach :
v háji je pořád tma, sbor temných sil
kraluje tady v pravé poledne.

Tady se prosebníkům dostává

žádané odpovědi a když hlas
bohů zní mocně z tajuplných míst,
v jeskyni ozývá se dunění.

Sem přišel Atreus, byl vzteku pln,
bratrovy děti táhl za sebou.

Oltář byl ozdoben - kdo má dost sil,
aby tu podal zprávu pravdivou ?

Mladíkům svázal ruce za zády
a žalné hlavy nachem ovinul.

Nic nechybělo - víno, kadidlo,
obětní nůž, i mouka a k ní sůl ...

Posvátný zvyk byl přesně dodržen
a strašný zločin měl svůj rituál.

680

690

CHÓR

Čí ruka vedla zlořečený nůž ?

POSEL

On sám byl knězem a sám zpíval

ústý, co neznají než násilí,
tu píseň smrtící a pohřební.

Sám u oltáře stál a přichystal
k smrti svou kořist, zvedl nůž a dbal,
aby byl obřad správně proveden.

Vtom pohnula se země, háj se chvěl
a celý palác, jak by nevěděl,
kam se má zřítit, zakolébal se.

Na levé straně v černé obloze
za spadlou hvězdou brázda zůstala.

Plameny mokem Bakcha zkrápěné
změnily kapky vína v rudou krev,

sloň posvátných soch slzy ronila
a dvakrát, třikrát na zem upadla
ozdoba králů z hlavy vládcovy.

Ta znamení všem hrůzu nahnala,
sám Atreus však zůstal bez hnutí
a vyhrožoval bohům hrozícím.

Neprodlel ani chvíli a už stál
zas u oltáře s kosým pohledem.

Tak jako lačný tygr u Gangy
vrhne se na dva býčky do džungle,
po obou touží, neví, koho dřív

má zadávit, hned semhle sápe se,
hned zase tam a sotva krotí hlad,
tak krutý vládce hlavy obhlíží,

700

710

keré se obětovat rozhodl
a váhá, koho nejdřív zabije
a koho potom zase. Otálí,
těší ho plánovat ten krutý čin.

CHÓR

Kdo z chlapců padl první za oběť ?

POSEL

Dal najevo, že svoje předky ctí -
nejdřív šel dědic jména dědova.

CHÓR

A s jakým výrazem šel smrti vstříc ?

POSEL

Stál vzpřímený a marně neprosil,
věděl, že zemře. Necitelný král
bodl ho mečem, tlačit nepřestal,
dokud se jílec hrdla nedotkl.
Když vytáhl meč, tělo stálo dál,
jakoby váhalo, co udělat,
pak padlo na strýce. Ten zuřivec
k bratrovi Plisthena táh na oltář
a jedním tnutím vedl velký řez :
Když k zemi zřítíl se trup bezhlavý,
hlava se koulela a z jejich úst
šlo ještě nezřetelné kvílení.

720

CHÓR

Co po dvou vraždách dělal Atreus ?
K zločinu přidal další nebo ušetřil
alespoň nejmladšího z jinochů ?

730

POSEL

Tak jako v lesích Arménie lev,
když stádo porazí a rozchvátí,
má tlamu ještě mokrou od krve,
však nasytil svůj hlad, ne svoji zlost,
a proto honí býky sem a tam,
a přestože je syt a unaven,
troufá si ještě na pár jalovic,
nejinak zuřil vzteklý Atreus.
Držel meč dvojí vraždou zbrcený
a jako beze smyslu vrhl se
na chlapce - hruď skrz naskrz probodl.
Padl a na oltář krev vytryskla
a život z obou konců unikal.

740

CHÓR

Příšerný zločin !

POSEL

Vy se děšíte ?

Kdyby byl tady skončil Atreus,
snad bych to označil za zbožný čin.

CHÓR

Může být něco příšernějšího ?

POSEL

Myslíš, že to byl konec ? První krok !

CHÓR

Co dělal potom ? Šelmám na pospas
dal hodit rozsápané kusy těl ?
Hranici pohřební jim nedopřál ?

POSEL

Hranici ? Kéž by neskryla je prst,
kéž by je nestrávily plameny,
kéž by se staly smutným pokrmem
šelmám a hejnům dravých ptáků,

750

kéž by je mohl vidět Thyestes
a dotýkal se jejich ostatků !
Stěží by člověk jindy vyslovil
takovou prosbu ... K neuvěření
bude se tenhle strašný zločin zdát
nejenom nám, i našim potomkům.
Vnitřnosti z živých hrudí vyrvané
se ještě třásly, plíce dýchaly
a srdce bilo jako o poplach.

Atreus pozoroval útroby
a bádal v svazcích teplých žil
- to zkoumal osudová znamení.

Když s obětí byl zcela spokojen,
pak začal připravovat hostinu.

760

Sám mrtvé trupy sekal na kusy,
ramena, paže od těl odřezal,
obnažil klouby, maso vykostil.
Jen rukou, co se k němu vzpínaly,
a hlav se nedotkl, ten zuřivec.

Hned maso kape z rožňů do krbu
a nebo si s ním voda pohrává
nad ohněm v rozpáleném kotlíku.

Oheň však netouží se dotýkat
vnitřností, které nabídl mu král.

Musí ho dvakrát, třikrát nabádat,
než donutí ho jak se patří plát.

770

Rožněná játra táhle sténají

a těžko říci, jestli větší pláč
je slyšet z plamenů, či z kusů těl.
Z ohniště táhne smolný, těžký kouř,
kterému chybí síla drát se ven,
nestoupá nahoru a plní dům
jak šeredný a zasmušilý mrak.
Ó bože, trpělivý Foibe !
Uprostřed dne jsi změnil světlo v tmou.
Jenomže pozdě ! Kéž ses vrátil dřív !
Už otec zuby trhá potomky,
neblahá ústa vlastní maso jí,
olej se blýská na kštici, je zpit,
však hrdlo nechce sousta udržet.
Máš jedno štěstí ve svém neštěstí :
že o tom nevíš, ubožáku, nic.
To nepotrvá dlouho, Thyeste !
I kdyby Slunce obrátilo vůz
a jelo po nebeské dráze zpět,
i kdyby na úsvitu hnusná noc
ten zločin zahalila do temnot,
přece to musíš vidět, Thyeste.
Teď zjeví se nám všechno neštěstí.

780

C h ó r

Ó bože Slunce, vládče země a nebes,
při jehož příchodu prchají hvězdy
do nočních temnot, proč jsi změnil směr
a z olympské výše zahubil den ?
Proč odvracíš svoji tvář od nás ?
Ještě nezavolal na nebeskou báň
svit světél Vesper, posel večera,
ještě neporučil obrátit k západu
kola tvého vozu - nepřišel jejich čas,
ještě nezazněl potřetí hlahol trubky
hlásící, že den rozpouští se do noci,
ještě nejsou znaveni oráčovi volí
a on je překvapen, že večere se blíží.
Co tě vyhnalo z tvé nebeské cesty ?
Co donutilo koně opustit svou dráhu ?
Uprchli Giganti ze svého vězení,
chtějí snad porážku pomstít válkou ?
Zraněný Tityos rozdmýchává znovu
prastarý hněv soužící jeho hrud' ?
Typhoeus odhodil břemeno skal
a vymanil tělo z potupy zajetí ?
Nebo se staví do nebes cesta
z údolí Gigantů a thessalské pohoří
tiskne své hřbety na thrácké hory ?

790

800

810

Navyklý řád světa změnil se v chaos.
Kde není západ, chybí i východ.
Zrosená Eos, matka červánků,
zvyklá podávat otěže Foibovi,
žasne, když vidí, že v jejím království
všechno je naruby, neví, jak napojit
znavené koně, jak plavit v moři
zpocené hřívky, ze kterých kouří pot.
Slunce jak cizinec ve vlastní zemi,
běží k západu, kde stojí Jitřenka,
poroučí temnotám zahalit zemi,
i když noc není nikde nablízku.
Bezhvězdné nebe se netřpytí světly,
temnými mračny svit luny nekmitá.

820

Ať je to jakkoli, kéž to znamená,
že je to pouhá noc !
Naše srdce se svírá,
svírá se strašlivou úzkostí,
že nastal čas, který Osud určil
a všechn svět se změní v ruiny,
a znovu zavládne bezbřehý chaos,
který se zmocní lidí i bohů,
že znovu Příroda zpustoší
zemi i moře, které jí omývá,
a vymaže z třpytivé oblohy
svit hvězd putujících po ní,
že Pán hvězd nedá už zaplát
věčnému ohni a zastaví čas,
v němž se střídá léto a zima,
že Luna schopná předběhnout
na kratší dráze sluneční koně

830

840

a utěšit naše noční běsy,
nepůjde nikdy už vstříc Slunci.

Do jedné propasti řítí se s nebe
zástup bohů, co se tu sešli.
Pás znamení, jenž šikmou cestou
běžel přes všechny zóny
a obkroužil měsíce jednoho roku,
teď padá a hvězdy padají s ním.
Nejprve Skopec - ten, který v předjaří
svěřoval plachty teplému zefyru,
teď střemhlav vrhá se do vln,
na nichž vezl bázlivou Helle,
zatímco Býk na třpytných rozích
nesoucí Hyady Blížence táhne
a strhuje sebou křivá klepeta Raka.
Hřívka Herkulova Lva od žáru vzplála

850

- teď padá dolů a s ním Panna
padá na zemi, již kdysi opustila,
padají Váhy, závaží spravedlnosti,
a s nimi kousavý Škorpion.
Staříček Chiron s lukem a šípy
přetrhne tětivu a křídlatý šíp
padá mu z rukou, po něm Kozoroh,
který přinášel mrzutou zimu,
rozbíjí tvoji nádobu, neznámý Vodnáři,
a s tebou mizí i poslední hvězdy,
dvanácté znamení - Ryby.
Velký vůz, co moře se nedotkl,
noří se do hlubina s ním Had
vinoucí se jako řeka
utíká mezi oběma Medvědy,
padá i Cynosura, malá a ledová,
tuhým mrazem spojená s větším Drakem,
a pomalý strážce vozu Bootes
ztrácí rovnováhu a padá též.

860

870

Cožpak z celého lidstva
jsme právě my hodni zahynout,
když svět se vymkl z kloubů ?
Udeřila poslední hodina
právě teď ?
Jsme zrozeni ve špatném znamení,
jestliže slunce, my ubozí,
ztratíme nebo vyženeme.
Dost nářků, pryč se strachem :
Život je příliš drahý tomu,
kdo nechce zemřít, když hyne
celý svět.

880

P á t é d ě j s t v í
Atreus, Thyestes

ATREUS

Čním nad vším, kráčím v oblacích,
má pyšná hlava dotýká se hvězd.
Teď držím symbol moci, otcův trůn.
Pryč s bohy, teď mám všechno, co jsem chtěl.
Výborně, víc než to, už stačí, dost !
Ale proč dost ? Teď uzřím Thyesta,
jak pohřbil mrtvé ve svých útrokách.
Den zmizel - to abych se nestyděl.
Dokud je nebe prázdné, pokračuj !
Kéž bych moh útěk bohů zadržet,
přivést je všechny, aby viděli
hostinu pomsty. Den mi pomoc odpírá,

890

ale já odeženu temnoty,
co halí Thyestovo neštěstí.
Až příliš dlouho klidně, bez zábran
si hoduješ... Dost jídla, víno pryč !
Máš pro mne cenu jenom střízlivý.
Sluhové, dveře chrámu otevřte,
ať všichni vidí naši hostinu !
Chci pozorovat, jak se změní tvář,
až hlavy dětí náhle uvidí,
chci slyšet slova, jež mu vnuke žal,
chci prozkoumat, jak opouští duch
to tělo zkamenělé v úděsu.

900

To je plod všeho mého snažení.
Mne nezajímá jeho neštěstí,
mne zajímá, jak k němu dospěje.
Celý dům dokořán a všude zář.
Leží tu v zlatě, v nachu rozvalen
a ovíněnou hlavu podpírá.
Řihá ! Jsem bůh všech bohů, králů král,
všechna má přání se mi splnila !
Je nasycen a ještě popíjí
z velkého stříbrného poháru.
Jenom si dej ! Vždyť je tu ještě krev
tolika obětí a starý mok
tu rudou barvu skryje docela.
Tak ještě jednu číši a už dost !
Napíj se krve dobře míchané !
Raději bys pil mou ? A hledme, zpěv !
Rozum se s notou trochu rozchází.

910

THYESTES

Srdce, kterému osud dal
do vínku jenom trápení,
zapomeň na smutek, odežeň žal,
ty druhy svého bloudění,
zapomeň na hanbu s nouzí.
Netrap se nad svým pádem,
zeptej se radši, odkud jsi spad,
po pádu z výšky je těžké
i na pevné zemi jistě stát.
Je těžké být poražen,
nesklonit hlavu, nastavit záda,
zatímco z rozvalin království
na tebe kamení padá.
Rozežeň mraky osudu,
vzpomínky na zlou minulost,
rozjasni tvář a usměj se,
zapomeň na starost.

Každý, kdo jednou trpěl,

šťěstí už neuvěří,
i když pak příznivý osud,
zaklepe u jeho dveří,
bojí se, stydí se radovat.
Kde ses tu vzala bolesti,
kde je tvá příčina ?
Proč pak mne s radostí
nenecháš svátek oslavit ?
Pročpak men nutíš k pláči
a bráníš vlasy ozdobit
věncem z růžových poupat ?
Proč mi bráníš, ach, proč ?
Proč kvítí z věnce opadává,
proč vlas v nardu smočený
na mé hlavě vstává,
a déšť slz mám na tváři ?
Proč se mi nedaří
zadržet zaúpění ?

Každý, kdo jednou trpěl,
slzami živí svůj žal,
a touží vykřičet bolest,
tak jako já teď dál
zoufale toužím lkát
a šat z tyrského nachu
na sobě rozervat,
naplnit svět svým úpěním.
Jako když v bezvětrí
vytuší lodník zahřmění,
mé srdce tuší bouři zla.
Jaký zmatek a jaký žal
zas vidíš v duchu, blázne ?
Důvěřuj svému bratrovi !
Jsi pořád plný bázně
a tvá bázeň je bezdůvodná
a nebo přišla v nevčas.
Nechci být stále nešťastný,
ale v mých útrokách se zas
hlodává úzkost uhnízdila.
Jsou ze strachů či z bolesti
slzy, co vyhrkly mi do očí ?
Nebo se narodily ze štěstí ?

ATREUS

Můj bratře, slavme oba tento den,
jenž moji vládu slavně upevní
a zabezpečí věčný, pravý mír.

970

THYESTES

Dobře jsem pojedl a dobře pil.

Ted' může přispět jenom jedna věc
k mé spokojenosti : mí synové.

ATREUS

Jsou s tebou, věř mi, ve tvém objetí,
jsou tady, budou s tebou navždycky
a nikdo ti je nemůže už vzít.

Ty hlavy, po nichž prahneš, dám ti rád,
a touhu po nich plně nasytíš,
neboj se. Účastní se hostiny,
jsou všichni spolu. Já je obešlu.
Ty se chop vína z rodné vinice.

980

THYESTES

Přijímám je, jak vzácný bratrův dar.
Nejprve ulít bohům ... Co to je ?
Ruce mne vůbec neposlouchají,
číš ztěžkla, pravice ji nezvedne.
To víno, co jsem nesl ke svým rtům,
teče mi kolem úst a prchá pryč.
Půda se chvěje, na ní tančí stůl.
Je stěží vidět světla pochodní,
vzduch náhle ztěžkl, žasne opuštěn.
Je temná noc či bílý den ? Co to ?
Nebe je na spadnutí, víc a víc,
a temno černou mlhu polyká
a jedna noc se k druhé přidává
a všechny hvězdy z nebe prchají.
Ať je to cokoli, já nabízím
svou hlavu bezcennou a prosím jen :
ušetřte mého bratra a můj rod !
Vrať mi mé drahé děti, Atree !

990

ATREUS

Já ti je vrátím a už nikdy víc
nic nemůže tě o ně připravit.

THYESTES

Jakou to bouři cítím v útrokách ?
Co se to uvnitř těla zachvělo ?
Jakési nepokojné břemeno
mé tělo schraňuje a moje hrud'
zní pláčem, který ale není můj !
Vraťte se, děti ! Otec ubohý
vás znovu volá : Děti, vraťte se !
Jen co vás uvidím, hned odejde
můj smutek. Odkud slyším ten váš hlas ?

1000

ATREUS

Jen obejmi je, otče, tady jsou !

Copak své vlastní děti nepoznáš ?

THYESTES

Já svého bratra zase poznávám.
Jak můžeš snášet tohle bezpráví,
ó Země ! Vyjdi z temnoty a smet
nás všechny do podsvětní hlubiny,
v bezměrný chaos tohle království
i s jeho králem servi ! A proč
Mykény nezničíš a každý dům
nestrhneš dolů, neobrátíš v prach ?
Už jsme si oba zasloužili stát
okolo Tantara a jestli je
cosi níž než leží Tartaros,
kde pobývají naši předkové,
pak otevři svůj neúprosný klín
a pod dnem Acherontu pohřbi nás.
Ať bloudí naše duše provinilé
nad naší hlavou, žhoucí Flegeton
jak násilník ať zase rozpoutá
nad místem posledního exilu
žhavou smršť ! Země leží nehnutě
jak líné břímě. Bozi odešli.

IOIO

???

IO20

ATREUS

Čekal jsi na ně dlouho. Tady jsou.
Já nebudu ti přitom překážet.
Tříkrát je pohlad', polib, polaskej !

THYESTES

Tak to je úmluva ? A víra ? Smír ?
Tak odkládáš svou nenávist ? Co smím ?
Jak otec nežádám své syny zpět,
jak bratr obracím se na bratra,
a žádám to, co snese nenávist :
Dovol je pohřbít. Shoří, uvidíš.
Jsem rodič. Nežádám tě s nadějí,
že získám. Vždyť můj zisk je ztráta ztrát.

IO30

ATREUS

Cokoli zbylo ze synů, to máš.
Co nezbylo máš taky, Thyeste !

THYESTES

Nechals je dravé zvěři napospas ?
Nebo je hodíš ptákům, netvorům ?

ATREUS

Hodovals na bezbožné hostině.
Ty sám jsi snědl svoje potomky.

THYESTES

Tak proto bozi odvrátili tvář
a den se ubíral zpět k východu.
Já ubožák ! Jak měl bych naříkat,
jak lkát ? A lze to slovy vyjádřit ?
Hle, jejich hlavy, ruce zlámané
a nohy odervané od kostí.
To otec vskutku nedokáže snést.
Mé útroby se strašně svírají
a bezvýchodně uzavřený hřích
se snaží nějak nalézt cestu ven.
Podej mi, bratře, nůž ! Je na něm krev,
co byla má. Chci dětem otevřít.
Ty mi ho nedáš ? Rozbil bych si hrud'
vlastníma rukama, však slyším pláč.
Zadrž, ty nešťastníku, nech je být.
Viděl kdo takovéhle bezpráví ?
Snad Heniochus v stržích Kavkazu,
či Prokrustés, ten postrach Kekropských ?
Tisknu své děti - ony tisknou mne.
Což nejsou žádné meze zločinu ?

1040

1050

ATREUS

Spáchání zločinu má svoji mez,
ale když splácíš, nikdy nemáš dost.
Byl bych chtěl vlévat z jejich čerstvých ran
horkou krev do tvých otevřených úst,
když ještě byli živí. To bys pil !
Já příliš spěchal, poháněl mne hněv.
Já probodl je, hodil na oltář,
usmířil oheň touhle obětí.
Ta těla bezduchá jsem rozřezal,
na malé kousky roztrhal a vhodil
do vroucích kotlů nebo rozkázal
v pomalém plameni je propékat.
Svaly a nervy ještě žijící
jsem rozkrájel a jejich vnitřnosti,
co ještě sténaly, jsem rozřezal
a vlastní rukou krmil plameny.
To všechno udělal by otec líp !
Já jsem svou šanci skoro promarnil :
vždyť tys je požíral nic nevěda
a oni o tom nevěděli nic !

1060

THYESTES

Ó moře, uzavřené do břehů,
slyš mne, a slyšte i vy, bohové,
ať utekli jste odtud kamkoli,
slyšte, vy v podsvětí, ó Zemi, slyš !

1070

Ty také černá noci v Tartaru
mne neodmítej, vždyť jsem přece tvůj,
jenom ty vidíš moje neštěstí,
i když jsi ošizená o hvězdy.
Já nechci prosit o nic špatného
a vůbec nežádám nic pro sebe
- a co bych ostatně teď mohl chtít ?
Mé zbožné prosby k tobě směřují,
ty, který řídíš celá nebesa,
ty, mocný pane vzdušných prostorů :
celý svět zahal mrakem strašlivým,
nech vichřice ať spolu bojují
a metej na zem blesky ze všech stran !
Do ruky neber blesk, jež posíláš
na střechy, které vinu neznají,
a rozmáchni se tím, co otřese
i trojnásobnou hradbou mocných hor,
i Giganty, co mají stejně sil.
Takové zbraně připrav k útoku.
Pomsti se temnotě, v níž zhynul den
a světlem blesků nahraď slunce svit.
Dělej a dlouho, pane, neváhej,
oba jsme učinili strašné zlo,
a je-li ti to málo, potom mne,
jen mne si žádej. Trojí žhnoucí hrot
ať protkne moji hrud', jsem připraven.
Jestli chci pohřebnímu ohni dát
své syny, potom musím vzplanout já !
Pakli nic bohy k činu nepohne,
viníky božské kopí nesrazí,
pak ať noc trvá, skryje navždycky
nezměrný zločin ve svých temnotách.
Ó Slunce, nikdy už se nevracej,
já nebudu si na nic stěžovat.

1080

1090

ATREUS

Teď mohu svoje ruce pochválit,
teď zrodilo se moje vítězství.
Můj zločin by byl zhola k ničemu,
kdybych tvé utrpení neviděl.
Teď také věřím, že mí synové
jsou moji a jsou řádně zrození.

THYESTES

Čím provinili se mí synové ?

ATREUS

Že byli tvoji.

THYESTES

Mohli za otce ?

1100

ATREUS

Jsem vskutku rád, že byli tví.

THYESTES

Bohy, co chrání lidi nevinné
beru si za svědky.

ATREUS

Ty patrně
se odvoláváš k bohům manželství.

THYESTES

Kdo trestá zločin dalším zločinem ?

ATREUS

Vím nad čím hořekuješ. Bolí tě,
že jsem tě překonal svým zločinem.
Ty slzy netečou, žes pokrm sněd,
ale že jsi ho neuvařil sám.
Já vím, že bys to taky dokázal,
s pomocí matky bys je přivedl
a podobnou smrt bys jim přichystal.
Jen jedna věc ti asi vadila :
myslel sis, že jsou tví.

THYESTES

Ó bohové,
sami mne pomstěte. Už nechci nic
než nechat vašim rukám všechn trest.

1100

ATREUS

Já nechám trest tvým dětem, Thyeste.

